140009

NÂBİZÂDE NÂZIM

1 HANDE AKDAĞLI, Nabi-Zade Nazım hayatı,sanatı,eserleri, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2009

– Nabizâde Nazım

BİRİNCİ, Necat (Yrd. Doç. Dr.), **Nabizâde Nazım,** Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987, 158 S.

27 NİSAN 1993

TED

581. KERMAN, Zeynep Zehra. In: *TA* 11.290.211-220. [Nabizade Nâzıms (1862–1893) Roman „Zehra".]

Nabizade Nazım

M. Ali Gür

NABİZADE AHMED

Ahmed NAZIM

Nabizâde Nazım

Hayatı ve Eserleri

21 KASIM 199?

TDV Enst. T. 304

– Nabizade Nazım

UÇ, Himmet (Arş. Gör.), Nâbîzâde Nâzım - Monografik Araştırma", Yayınlanmamı Doktora Tezi, (Danışman : Doç. Dr. Orhan Okay), Atatürk Üniversitesi, Edebiya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (1982), 287 S.

27 NİSAN 1993

A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi,
c. XII, sayı: 1-2, Mart-Haziran 1954, s. 153-158.

Dergi / Kitap
Kütüphanede Bulundu

NABİZÂDE NAZIM'IN (1865—1893) "KARABİBİK" [1] İSİMLİ HİKÂYESİ ÜZERİNE BİR DENEME

GÜZİN DİNO

Fransa'da Réalisme ile Naturalisme kısmen de ilme inanan pozitiviste dünya görüşünün ışığı altında gelişmiştir, denilebilir; bu cereyanların yayılıp tutunması ilme tapınan bir devrin özellikleriyle de açıklanır; Berthelot'nun, ilimin gelişmesiyle insanlığın kurtulacağına inanması uzun seneler aydınlara ilham kaynağı olmuştur; bu fikirlere, 1880 den sonra Osmanlı cemiyetinde de az da olsa rastlanır; Nabizâde Nazım da edebiyatın ilmî olmasını isteyenlerdendir; fennî şiirler yazmağa çalıştığı gibi, "Karabibik" hikâyesinde Fransız naturaliste'lerini taklide çalışarak, konu teknik ve dilde Osmanlı nesrinde eşine o güne kadar rastlanmayan yenilikler yapmış, réaliste diyebileceğimiz ilk uzun hikâyeyi ortaya koymuştur.

Uzun bir hikâye olan bu eserde Antalya köylülerinden Karabibik, köyünde ve tarlasında yoksulluk ve borç içindedir. Bütün emeli bir çift öküze sahip olmak veya kiralayabilmek, bir de yaşlanmış olan kızı Huri'yi evlendirmektir; uzun düşüncelerden sonra zaten borçlu olduğu Rum bakkalı Andrea'dan tekrar borç alıp öküzleri tedarik etmeğe karar verir; fakat Andrea ona artık borç vermeyince köyün diğer bir Rum bakkalı Yani'den borç alır; bundan sonra Karabibik'i çiftini sürerken görüyoruz; artık kızını da öküz sahibi Sarı İsmail'e vermek emellerinden vazgeçebilir; aksine artık öküz sahibi olan kızına çok kişi gözkoyabilir; nitekim, Karabibik'in geçkin, tembel ve budalaca kızına bir âşık çıkar.

Diğer taraftan, Karabibik'in böğründe bir türlü geçmeyen bir sancısı vardır; ona her zaman bakan ve karısı hafif meşrep bir kadın olan doktora gider, doktor evde yoktur; kadının cazibesine dayanamıyan Karabibik o esnada işi ileriye götürmek ister; fakat muvaffak olamaz, kadının alayına maruz kalır; sonradan gelen doktordan ilâcını alır ve gider.

Görülüyor ki, Nabizâde o güne kadar hiç ele alınmamış bir konuyu işlemek istemiştir; bu konu değil sade edebiyatçılar, hattâ o devir siyaset ve iktisat buhranını idrâk eden vatanperver aydınlar tarafından da müşahhas bir şekilde ele alınmış değildi. Nabizâde, Zola'nın ve onun sanatını etraflı bir şekilde bize tanıtmaya çalışan Beşir Fuat'ın tesiriyle ve sadece bir edebî mektep nazariyesine uymak gayesiyle böyle bir konuya ilgi göstermiştir, bir de kendi kitabının önsözünde işaret ettiği gibi naturaliste'lere karşı Osmanlı basınının dar görüşlü tepkisine mukabil, konusunu bu yolda

1 Birinci baskı 1891. İstanbul, Kirkor.
İkinci baskı (yeni harflerle), 1944, İstanbul. Vakit basımevi.

11 MART 1994

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Eşik Cini, yıl 3, sy. 15, 2008 İstanbul, ss. 71-73

Desen: Memo Tekin

D3290
Türkiye Diyanet Vakfı
Kütüphanesi
İslâmî Araştırmaları Merkezi
16 KASIM 2008

nâbizâde nâzım'ın "yadigarlarım"ı

SERDAR SOYDAN

Modernite kendi cinsellik söylemini oluştururken, tanımlar ve anlamları bu yeni söylem üzerinden değiştirmişti. Ki bu değişim halen sürüyor; her ne kadar modernite bugün yüksek sesle sorgulanıyor, modernite-sonrası ezberlerimizi bozuyorsa da modern cinsellik algısından kurtulabilmiş değiliz. Cinsellik git gide daha çok konuşulan ve önem atfedilen temel bir olgu olarak konumlanırken, biz gün be gün cinselliğimizden daha rahat konuşur, kendimizi cinselliğimizle tanımlar ve farklı alanlardan gelen cinsel söylemler tarafından kuşatılırken iktidar ince ince bize neyin, nasıl görülmesi gerektiğini belletiyor hâlâ.

Modern öncesi toplumun cinsel kabulleri farklı iktidar ve üretim ilişkilerine muhalif olduğundan ya da kaldığından dışlanmış, bastırılmış, yok sayılmıştı. Baskılar halen sürüyor; iktidar tarafından yapılandırılmış öznelerin kendi kendinin "özne"si olabilme çabası göz ardı edilemeyecek olsa da...

Ancak biz biraz geriye, modernitenin -o zamanki adı ile Batılılaşmanın- Osmanlı'yı kasıp kavurduğu Tanzimat dönemine gidelim. Murat Bardakçı, *Osmanlı'da Seks* adlı çok önemli eserinde on dokuzuncu yüzyılın büyük alimi ve devletin resmi tarihçisi Cevdet Paşa'nın *Maruzat* isimli eserinden aşağıdaki parçayı alıntılar:

> *"...Kadın düşkünleri çoğalıp erkek sevgililer azaldı. Lut kavmi sanki yere battı. İstanbul'da öteden beri delikanlılara karşı hissedilen ve geçerli olan aşk ve alaka tabii şekli üzere kızlara döndü. Sultan Üçüncü Ahmet zamanından beri yapılmakta olan Kâğıthane seyri ziyadesiyle rağbet buldu. Gerek orada, gerek Bayezid Meydanı'nda arabalara işaretle aşk oynaşmaları hayli gelişti. Üst düzey arasında delikanlılara merakıyla meşhur olan Kamil ve Ali Paşalar ile onların yolundan gidenler kalmadı. Halbuki Ali Paşa da yabancıların itirazlarından çekinerek delikanlılara olan merakını gizlemeye çalışırdı."* (1)

Bu kısa alıntıyı okuyup acaba neden böyle bir değişim yaşanmış diyenlere, cevabın metnin içinde saklı olduğu ipucunu vererek onlardan metni tekrar okumalarını rica edeceğim. Bu ikinci okumayla da cevabı bulamayanlara ise cevabın kadın düşkünlerinin çoğalıp erkek sevgililerin azalmasından bahseden Cevdet Paşa'nın "tabii"liğe yaptığı vurguda saklı olduğunu söyleyeceğim. Bu vurgu, eşcinsel ilişkinin "tabiat dışı", "doğal olmayan" bir olgu olarak ayıplanmasını ve ötekileştirilmesini imlemesiyle Osmanlı toplumunda değişen dengelerin anahtarı olarak okunabilir. Böylece metin, cevabı içinde saklı bir soru haline gelirken ve modernitenin cinselliği sınıflayıp, sınırlayıp, işine gelmeyeni dışlayacı özünü de tek bir kelimeyle anlatmış oluyor.

Tanzimat döneminden yahut bir, bir buçuk yüzyıl öncesinden başlayarak Osmanlının cinselliğe bakışı ve cinselliği yaşayışında büyük değişimlerin olduğu açık. Örnek olarak 16. yüzyıldan Deli Birader'in "Dafiu'l-Gumum" ve "Rafiu'l-Humum"u yahut Nevizade Atayi'nin *Heft Han* mesnevisinin son öyküsü ile daha geç dönem eserler arasındaki anlayış ve anlatış farkına bakılabilir.

Osmanlının cinselliğe bakışındaki değişimi, modernleşmeye çalışan Osmanlı bireyinin eşcinsellik konusundaki kafa karışıklını yansıtan önemli bir eser de Nâbizâde Nâzım'ın 1886 tarihli öyküsü "Yadigarlarım"dır. (2)

"Yadigarlarım" günlük şeklinde yazılmış bir öyküdür. Yirmi bölümden oluşan bir günlük metni sunulmaktadır okuyucuya. Ancak öyküden önce "Nâbizâde" imzalı bir giriş yazısı yer alır ve bu bölümde, anlatıcı, -yani Nâbizâde- dostlarından birinin kendisine hikâye ettiği garip bir macerayı, insani bulduğu için aktaracağını söyler.(3) Daha sonra öykünün içerdiği duygu ve düşüncelerin pek çoklarınca eleştirilebileceğini vurgular ve arkadaşından aktardığı, *"kendi düşünüşünüzle bulacağınız hükmü sırf kendi vicdanınız olarak kabul ediniz. Öyle bir vicdanı bende aramayınız"* ricasıyla bitirir sözlerini. (s. 5) (4)

Yazar, yazdıklarının eleştirilebilir şeyler olduğunu düşünmektedir baştan. Ancak bu olası eleştiricilere de, verecekleri hükmün sadece kendilerine ait olacağını söyler. Yani kendisi yahut bir başkası farklı düşünebilecek, hatta düşünecektir.

Cemiyetini göz ardı etmişlerdi. Bunun sonucunda da amaçlarına ulaşamamışlar, zaferin kazanılmasından sonra da büyük bir bölümü Isparta'yı terk etmişler, bir bölümü de Mübadele Yasasıyla Yunanistan'a gönderilmişlerdir.

Özet: Osmanlı Devleti'nin, Birinci Dünya Harbi'nden yenik çıkarak Mondros Mütarekesi'ni imzalamasının ardından ülke genelinde olası işgallere karşı millî örgütler kurulmaya başlamıştı. Bunlardan birisi de Isparta'da kurulan Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'dir. Cemiyet, Yunanlıların İzmir'e çıkmasının haber alınması üzerine derhal faaliyetlere başlamıştı. Bu arada Isparta'da yaşayan yerli Rumlardan bir kısmı da çeşitli yollar ve metotlarla gizlice Yunan Hükümeti veya işgal kuvvetleri komutanlıklarıyla haberleşmeye başladılar. Bunların yaptıkları yazışmalar bir şekilde ele geçirilince, Isparta Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyeleri, Millî mücadele'nin bölgede yapılmaya başladığı ve cephe oluşturulmaya başlandığı bir dönemde, yerli Rumlara karşı şiddetli tedbirler almaya başlamıştı.
Anahtar kelimeler: Isparta Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti, Hafız İbrahim Demiralay, Isparta, Millî Mücadele, Kuvvâ-yı Milliye.

D 2034

Nabizade Nazım
(140009)

arayışlar
-İnsan Bilimleri Araştırmaları-
Yıl:7, Sayı:14, 2005

MAİL
SONRA GELEN DOKÜMAN

ZEHRA ROMANINA PSİKANALİTİK BİR YAKLAŞIM

İsmet EMRE*

Abstract: This study examines the relationships between psychologic novel and psychoanlysis method. Zehra, one of the novel Nabizade Nazım, was known a realist novel so far, but it is consist of some psychologic perspectives.
Key Words: Nabizade Nazım, Zehra, Novel, psychology, psychoanalysis, Sigmund Freud, dream, day-dream.

Bir edebî metin için türünün ilk örneği olmanın olumlu ve riskli taraflan vardır. Olumlu tarafı şudur: Ne kadar hatadan müstağni olursa olsun, edebiyat tarihinde her zaman bir yeri vardır böyle metinlerin. Öte taraftan, bu özelliği taşıyan metinler ilk olmanın getirdiği pek çok zafiyet ve kusur taşırlar. Ancak mesele bununla bitmiyor. Bir de, edebiyat tarihine geçmiş metinlerin hangi unsurlara göre ilk, hangilerine göre ilk olmayışlarının da çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Belki de edebî metin mukayeselerinin önemi tam bu noktada kendini göstermektedir.

Elbette, bütün milletlerin edebiyat tarihlerinde olduğu gibi, Türk edebiyatı tarihinin oluşumunda da edebiyat bilimcilerin, eserlerin kıymet hükümlerine göre tasnif ve değerlendirmelerde bulundukları görülür. Bu tasnif ve değerlendirmeler, bazen uzun süre geçerliliklerini korur, bazen de yeni görüş ve anlayışlar doğrultusunda bazen nispi, bazen de keskin değişmelere uğrar. Edebî eser tahlilinin işlevlerinden biri de bu olsa gerektir.

Türk roman tarihine baktığımızda, ilk psikolojik romanımız konusunda, edebiyat bilimcilerimizin farklı görüşlere sahip olduğunu görüyoruz. Bir kısım edebiyat bilimcilerimiz, Nabizade Nazım'ın *Zehra* adlı romanını ilk psikolojik roman olarak kabul ederken; çoğunluğu *Zehra*'nın realist ve naturalist özellikleri üzerinde durmuş, onun psikolojik niteliğine hiç değinmeyerek, Mehmet Rauf'un *Eylül*'ünü kabul etmektedirler. İsmail Habib, *Edebî Yeniliğimiz*'de, *Zehra* ile ilgili edebiyat tarihleri için azımsanamayacak bilgiler verir.

* Yard. Doç. Dr., Cumhuriyet Üni. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

sh. 45-76

14 MART 2002
Robert P. Finn
Istanbul-1984, s. 74-
DN: 76481

by the fact that it did not appear in the journal *Servet-i Fünun* until after Nabizade Nazım's *Zehra*, i.e., in February 1311 (1896). *Zehra* adheres even more closely to the new ideas of fiction which were emanating from Paris. In spite of this, *Araba Sevdası* was greatly important because of Recaizade Ekrem's reputation[37]. In a society quite unsure of itself aesthetically, the work of an acknowledged master assumes perhaps greater signficance, even if it is in a genre with which the writer has had little experience. In the Ottoman struggle to catch up with France in literature, Recaizade Ekrem produced a work which, although not a realist novel[38], is at least as realistic in attitude as the work of Alphonse Daudet. Ekrem Bey did not succeed in producing the moral lesson he had anticipated, nor is his tale quite as affecting as he had hoped. On the other hand, he was able to capture the vitality and diffusiveness of Ottoman society while relating the familiar tale of filial dissolution. In *Araba Sevdası*, for the first time, there is a real sense of the larger stage upon which life is played. The author manages to remove his story from the darkening mists which seem to surround the characters of Sami, Kemal and Sezai. The main figure moves along the requisite track of decline while the minor characters provide the indifferent spectators to his adventure, «... the expensive, delicate ship that must have seen/ Something amazing, a boy falling out of the sky,/ Had somewhere to get to and sailed calmly on»[39]. Like Icarus, Bihruz falls, failing in his attempt to escape the Labyrinth. With him, and Namık Kemal's Ali, and all the other spoiled young men, fell the empire's last chance of salvation. The stage was set for the final collapse.

NABİZADE NAZIM : LOVER'S PASSION

If *Araba Sevdası* sets the stage for the final dissolution of Ottoman society in the early part of this century, Nabizade Nazım's *Zehra* (1895) is the Jacobean revenge tragedy which specifies the moral vapidity that led to the collapse. It contains within it the scenario of Beyoğlu as Inferno in an evocation of the pleasures of the European section of Istanbul within whose sensuous grasp the hero is finally strangled. *Zehra* is a realistic novel, so that its Walpurgian convolutions are enacted amid locations which,

if not familiar, are at least recognizable. Şemsettin Sami's dreamy Fitnat poised so languidly behind her lattice has made way for Sırrıcemâl, whose ruminations take place alongside the iron tracks of the railroad and whose end, unlike the romantic and tragic one of Fitnat, is a base suicide in her own cistern. As Sırrıcemâl poisons the waters of her own well, so Nazım's characters poison one another emotionally, until they have all been removed from the stage by their mutual venom. Nabizade Nazım's novel leaves no pure victims, no innocents except for Zehra's child and no other possibilities for resolution. It is an indictment of an entire period. Aziz Behiç Serengil, in the introduction to the 1960 edition, calls it «a novel with a simple subject, sketched in a single stroke. It is the story of any Turkish family in post-Tanzimat Istanbul»[40]. It is a tale in which «hatred and the desire for revenge are the ... inevitable consequences of love»[41].

The story involves the jealousy of a wife who is scorned. Zehra, a merchant's daughter whose mother has died, is married to her father's clerk, Suphi. She is extremely jealous by nature. After a period of time, Suphi falls in love with their maid Sırrıcemâl and sets up a separate household with her. Zehra takes revenge by using the Levantine Urania to seduce Suphi away from Sırrıcemâl, who is pregnant. Suphi ruins himself with Urania and Sırrıcemâl commits suicide. After Suphi divorces Zehra, she marries Muhsin, the new clerk in the shop. Suphi's money runs out and Urania deserts him. Months later, he kills her and her new lover, but the murder cannot be proven and he is only exiled. Zehra comes across Münire Hanım, Suphi's mother, in the street. The old woman has just died of want and neglect and this chance encounter leads Zehra to repent her vindictive acts. She dies soon afterwards of grief.

The names of the characters give some indication as to their roles in the novel : Suphi - Of The Dawn; Zehra- Clear, Shining; Sırrıcemâl Secret Beauty, Mystical Beauty; Münire Hanım- Luminous; Muhsin Bey- Benefactor; and Şevket Efendi (Zehra's father) - Might, Pomp.

The eponymous Zehra is unique in several ways. Unlike Namık Kemal's demimondaine Mehpeyker, who destroys and is destroyed because she has been sexually rejected and requires

21 ARALIK 1992
Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

Prof. Dr. Muzaffer Tufay: Tebriklerinize teşekkür ederim. Sorulara gelince, tabiidir ki Bulgarca konuşan, Müslüman olan Pomaklar vardır. Ancak bunların Müslüman olmadan önce Hıristiyan olmadıklarını, Bogomil-Katar olduklarını ve gönüllü İslamlaşmalarını Larousse[34] gibi dünya ansiklopedileri kabul etmektedir. Her ne olursa olsunlar bu Müslüman Pomakların adlarını da Bulgarlar değiştirdiler.

Köstence değil, Köstendil demiştim. Köstence Romanya'da bulunuyor ve oradaki Türklerin durumu Bulgaristan'dan daha iyidir. Bulgaristan soykırımı hiçbir yerde *şimdilik* bulunmuyor. İleride ne tesirler yaratacak, göreceğiz. Malesef kötü örnekler çok çabuk yayılır. Vicdanlı bilim adamları susmamalıdırlar; hakların elde edilmesi hedefini gerçekleştirecek uzlaşma yolunu göstermelidirler. Bilimin ana hattı objektif olarak *gerçeğe* hizmettir. Tarihi gerçek Türk Şaman kavimlerinin Slavlar'dan önce Karadeniz sahillerinde yaşadıklarını, Slavların Karadeniz'e ulaşmayan bir bölgede kaldıklarını göstermektedir.

Bu durum bize Türklerin Balkan ülkeleri ve Bulgaristan'a XIV. yüzyıldan çok daha önceki bir tarihte gelip yerleştiklerini ispatlar. Başka bir ifade ile, çeşitli Türk boyları Balkan yarımadası ve Bulgaristan'a Slavlarla beraber büyük göçler esnasında Türk olarak gelip yerleşmiş, hayatlarını buralarda sürdürmüşlerdir. Zamanla bu eski Türk boylarının bir kısmı Slav kadınlarıyla evlenip, Türkçeyi yeni gelen nesillere nakledememiş, erimek zorunda kalmış, bir kısmı ise Türklüğünü korumuştur. Bu kısım XIV. yüzyılda yeni göç eden Osmanlılarla kaynaşmıştır. Daha sonra bu bölgeleri işgal eden Ruslar ve Slav kökenli Bulgarların askeri bakımdan hakimiyeti elde etmelerine rağmen kendi toprağını kendisi işleyen Türkler, *gerçek sahipliklerini* korumuş ve güçlü nüfus artışı ile devam etmektedirler.

34. Bkz.: Larousse Ansiklopedisi, Paris, 1984 yayını, s. 1569: "...Les conversions à l'Islam, volontaires (anciens seigneurs bogomiles) ..."

D. 221

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Cilt 5 / Sayı 2 / Aralık 1988 / ss. 219 - 224

TANZİMAT YAZARLARINDAN NABİ-ZÂDE NÂZIM'IN "ZEHRA" ADLI ESERİNDE GELENEKSEL VE SOSYAL DEĞİŞİKLİKLER

Dr. Danuta CHMIELOWSKA*

Tanzimat Edebiyatı'nın doğuşunu Ahmet Hamdi Tanpınar "Edebiyat Üzerine Makaleler" (1969, s. 102) adlı kitabında şöyle belirtir:

"Modern Türk Edebiyatı bir uygarlık kriziyle başlar. Bu edebiyatın, bir uygarlık değişmesinin sonucu olarak doğduğunu gözönünde tutmak gerekir. 1826'da Yeniçerilerin ortadan kaldırılmasıyla başlayan ve 1839'da Tanzimat Fermanı'yla devlet kurumlarının ve toplum yapısının yavaş yavaş Avrupalılaşmasına varan ve sırasıyla 1876'da Birinci Meşrutiyet, 1908'de İkinci Meşrutiyet devirlerini kapsayan bu uygarlık krizi, 1923'te Cumhuriyet ilânı, Ankara'nın başkent oluşu, Atatürk devrimleri gibi kesin görünümlü aşamalarla Türk toplumunun bugünkü durumuna kadar gelir."

Ziya Paşa'nın Harâbât adlı antolojisinin manzum önsözünün bir yerinde, Tanzimat aydınının Batılılaşma anlayışı ve tutulması gereken yol şöyle özetlenmiştir:

"Cihanı anlamak isteyen Avrupa dili öğrenmeli. Orada fen ilerlemiş, öğrenmekten çekinme; oradaki fenleri bilmek gerekir; bağnazlığı, deliliği bırak; bir kimse dille kâfir olmaz, onsuz, kişi tam şair olmaz. Sende eğer yurtseverlik varsa, onları öğrenmeye çaba göster. Onları bol bol çevir ki, ulusun yararlansın. Sanatlarını ve bilimlerini al, kötülüklerini ve törelerini bırak. Taklit ile kendi aslını unutma, ulusallığını aşağı görme." (Hârâbât, önsöz, c. 1, 1874).

Tanzimatla başlayan toplum hayatındaki değişikliklerin sanatın çeşitli dallarına yansıdığı gibi, edebiyata da yansıması çok doğaldı. Batı kültürüyle yetişen yeni kuşaklar eski edebiyatın yeni hayatı anlatmaya yeterli olmadığını görmüşler, Batı edebiyatı yolunda yeni bir edebiyat çığırı açmak için hem öncülük etmişler, hem de döneme göre iyi sayılan eserler vermişlerdir.

* Varşova Üniversitesi Türkoloji Bölümü Öğretim Üyesi.

0.1645

NÂBİZÂDE NÂZIM'IN HİKÂYECİLİĞİ

Murat KACIROĞLU*

ÖZET

Batı tesirinde gelişen Türk edebiyatında, " Ara Nesil " olarak adlandırılan yazar ve şairler içerisinde özellikle roman ve hikâye türünde eser veren N. Nâzım, hikâyeleriyle hikâyeciliğimizin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Karabibik dışında yayınlanmış on hikâyesi daha bulunan yazar, realist bir anlayışı savunmasına rağmen bu hikayelerinde romantizmin tesirinden kurtulamamıştır. Hikâye unsurlarını kullanma açısından ilk hikâyelerinden itibaren giderek daha başarılı örnekler sunmuştur.

Türk edebiyatının yenileşme süreci içerisinde, Tanzimat'ın ikinci dönem sanatçılarıyla, Servet-i Fünûn sanatçıları arasında yer alan ve Mehmet Kaplan tarafından "Ara Nesil" olarak adlandırılan bir grup yazar, 1880-1896 tarihleri arasında oldukça hareketli bir edebi faaliyet göstermişlerdir."Tanzimat'tan sonra görülen edebi gelişme ve değişmeyi Abdülhak Hamid, Recaizâde Mahmud ve Muallim Naci'nin getirdiği noktadan alıp, önemle eğildikleri tercüme faaliyetleri ile de zenginleştirerek, Servet-i Fünûn devresinde idrak edilen olgunluğun eşiğine getiren"[1] bu sanatçılar arasında özellikle hâkîkiyyûn (realizm)tezini savunan Nâbizâde Nâzım, hem şair, hem hikâyeci, romancı hem de münekkit yönüyle önemli simalardan birisidir.

N.Nâzım'ın "Karabibik" adlı uzun hikâyesi ve "Zehra" adlı romanını, realizm-natüralizm anlayışı doğrultusunda, dönemin en başarılı ilk örnekleri sayabiliriz. N.Nâzım'ın çok bilinen ve tanınan bu iki eseri dışında, yayımlanmış on tane daha hikâyesi bulunmaktadır.Bu hikâyelerin isimleri ve yayın tarihleri şunlardır:

1-**Yadigârlarım**, İstanbul Kasbar Matbaası, 1303(1886)

2-**Zavallı Kız**, İstanbul Kasbar Matbaası, 1307(1890)

3-**Bir Hatıra**, İstanbul Kasbar Matbaası, 1307(1891)

4-**Sevda**, Dersaadet, 1308(1891)

5-**Hâlâ Güzel**, İstanbul, 1308(1891)

6-**Hasba**, İstanbul, 1308(1891)

---

* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

1 Necat Birinci, Nâbizâde Nâzım,Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara1987, Syf 1.

Nabizade Nazım

"Nâbi'nin Poetikası ve Şiir Hakkındaki Düşünceleri", *Türk Edebiyatı*, sayı.178, Ağustos 1988. s.32-33; a.g.y., Nâbî'nin "Hayrinâme" Adlı Eseri. *Millî Kültür*, Ank. sayı: 71, Nisan 1990, s.52-55; Hasan Akay, " Kırk Hadis Tercümesi", *İslâmî Edebiyat*, 2.c., sayı:2, Ekim1989-Aralık1989, s.9-13; Mine Mengi, "Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî", *Millî Eğitim*, sayı: 81, 1989, s.71-73; İskender Pala, "Erzurumlu İsmail Hakkı'da Nâbi Tesiri", *Osmanlı Araştırmaları*, İst. 10.c., 1990,s.195-209); a.g.y., "Nâbî'nin Demokrasi Gazeli", *Türk Edebiyatı*, İst. 26.c., sayı: 295, Mayıs 1998, s.21-22 Danuta Chmielowska, "Nâbî, Vehbî, ve Vasıf'ın Eserlerinde Türk Kadını", Çev. Mübahat Küyel, *Erdem* Ank. 9.c., sayı: 26, Eylül 1996, s.505-583; *Nabî Divanından Seçilmiş En Güzel Şiirler*, Ank.1970; Hatice Gökbarlas, *Nâbî Divanında İctimâî ve Mahallî Hayatı Gösteren Parçalar ile Darb-ı Mesel Mahiyetindeki Veciz Sözler*, İÜ, 1945, Türkiyat Ens. tez nu.169; Azize Küntür, *Nâbî ve Sûrnâmesinin Edebî ve İctimâî Bakımdan Tedkiki*, İÜ, 1945, Türkiyat Ens. Tez nu.196; Recâî Karaca, *Hayriye ve Lutfiye*,İÜ 1945, Türkiyat Ens. nu.186; İlhan Yılmaz Damacı, *Hayriye-i Nâbî*, İÜ 1956, Türkiyat Ens. nu.487. ⇨ E. BAĞLI

NÂBÎ (? -1732): Divan şairi. Tekirdağ'da doğdu. Asıl adı Halil Çelebidir. Tekirdağ'ında gömülüdür. Kahvecilikle meşgûl olduğu bilinmektedir. İki beyti *Fatin Tezkiresi*'nde kayıtlıdır. **Eseri:** İsmail Paşaya göre *Dîvan*'ı vardır.

Kay.: *İMZKZEKF* 1/532; *KA* 6/4534; SO 4/531; *TDEA* 6/492; *TGDEİS* s.311; *THE* s.387; *TN* 2/1005 (4137); *Tekirdağlı Şair ve Yazarlar* s.208. ⇨S. DEGİRMENCİOĞLU

NABİ Hazri, bk. **BABAYEV, Nebi Hézri Elekberoğlu**

NÂBİ-i Zaman, bk. **MİSKİOĞLU, Nafi**

NÂBİZÂDE Nâzım (1862/4? - 5.8.1893): Roman yazarı. İstanbul'da Nişantaşı semtinde doğdu. Annesini çok küçük yaşta kaybetti. Beyoğlu tarafından Yavuz Selim semtine taşınan aile, küçük Nâzım'ı, Mekteb-i Selimiyye'ye yazdırdı. Nâbizâde Nâzım, henüz mahalle mektebi öğrencisiyken, babasını da kaybetti. Bunun üzerine büyükannesinin yanına sığındı. Öğrenim hayatına Tophane'deki mahalle mektebinde devam etti. Bu okulu bitirince Salıpazarı'ndaki Fevziye Rüştiyesine kaydoldu. 1876'da Fındıklı'da açılmış olan, daha sonra Beşiktaş'a taşınan Beşiktaş Askerî Rüştiyesinin birinci kısmına başladı. Üç yıl süren bir öğrencilikten sonra, 1878'de Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyunun idadî birinci sınıfına yazıldı. 1881'de aynı okulun yüksek sınıfına dahil oldu. 1884'te Topçu mülâzım-ı sâniliği rütbesi ile bu okulu bitirdi. Erkân-ı Harbiyye sınıfına ayrılarak, Mekteb-i Harbiyye-i Şâhâneye geçti. 1886'da bu okuldan kurmay yüzbaşı olarak mezun oldu. Mekteb-i Harbiyye-i Şâhânede sırası ile yüksek cebir, istihkâmât-ı hafiyye ve topoğrafya hocalıkları yaptı. 1888'de Kolağası oldu. 1889'da Daire-i Erkân-ı Harbiyyeye nakloldu. Askerî keşif ve araştırmalar yapmak üzere Suriye'ye gönderildi. 1890'da İstanbul'a geri döndüğünde dördüncü derece Mecidî nişanıyla ödüllendirildi. Bu arada evlendi. Ancak kemik veremine yakalandı. Hayatının son bir yılını Haydarpaşa Hastanesinde tedavi altında geçirdi ve burada vefat etti. Mezarı Üsküdar'da Miskinler Tekkesinden Saraçlar çeşmesine giden yol üzerindedir. Nâbizâde Nâzım, okul sıralarında edebiyata ilgi duymaya başladı. Beşiktaş Askerî Rüştiyesindeki edebiyat hocası İbrahim Cûdî Efendiden etkilendi. 1880'de ilk yazısı "Mühendishâne Mektebi şâkirdanından A. Nâzım" imzası ile "Esaret" başlığı altında *Vakit* gazetesinde çıktı. 1881'de "Hoşnişîn veya Cihanda Safa Bu mu" adlı manzum piyesi *Ceride-i Havadis* gazetesinde yayımlandı. *Hazine-i Evrak, Mir'ât-ı Âlem, Rehber-i Fünûn, Âfâk, Berk, Manzara, Servet-i Fünûn* gibi dergilerle; *Tercüman-ı Hakikat, Servet, Mürüvvet* gibi gazetelerde şiirleri, makaleleri ve hikâyeleri yayımlandı. Şiirlerinde Muallim Naci'nin yeni tarz şiirlerini kendisine örnek edindi. Eski tarz şiirler de neşretti. Abdülhak Hamid ve Recaizâde'nin tesiri altında kaldı. 1891'de *Servet-i Fünûn* dergisinin ilk yazarları arasında yer aldı. başlığı altında edebî incelemeler yayımlattı. Resim altına şiir yazmanın ilk örneklerini verdi. 1890'dan sonra hikâyelerini kitap hâline getirerek yayımladı. *Karabibik*, konusunu Antalya köylerin-

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DÜZELTMELER

27 MART 2009

TÜRK DÜNYASI ORTAK EDEBİYATI: *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, c.VI, ANKARA 2005

Edit: Ekmeleddin İhsanoğlu, Osmanlı Tabii ve Tatbiki Bilimler Literatürü Tarihi: (History of the Literature of Natural and Applied Sciences During the Ottoman Period), c. I, sh. 261-263 İstanbul 2006. İSAM 148811

Nabizade Nazım

çeşmesi), Garb Kapısı çeşmesinin tarifnamesi, Osmanlı mimari usulünde müstamel olan ezhār (çiçekler) ve alāim-i tezyīni, Osmanlı tezyināt-ı mimāriyesi hakkında bazı malumāt, *Tazkirat al-Abniya* adlı kitap hakkında bilgi verilir.

Başı: مقدمهء كتاب: محامد بي انتها مرفوع باركاه احديته اولنوركه قوت و قدرت الهيه سنه حد و نهايت اولمديغنه منظور نظر حيرت نمونمز اولان بناي اعجاز نماي عالم بر دليل بي عديلدر. درودلاتحصى اتحاف حضور پر نور رسالت قلنوركه اشبو دين مبين اسلامي اساس مصون الاندراس اوزرينه وضع و تأسيس بيورمشلردر. تحف تحيات آل و اصحابنه اهدايه سزادركه هر بررلري بناي سعادت احتواي اسلاميتك اركان رصين البنيانيدرلر...

Baskısı: İstanbul, İmprimerie et Litographie Centrales, 1290/1873, 40,5x27,5 cm. 58 sayfa Türkçe+86 sayfa Fransızca+ 7 sayfa Almanca. Özege, V, 1970; BDK, B.65305; Belediye, B.112.

Bibliyografya: *SO*, IV, 844-845; İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Sadrazamlar*, I, 600-635; M. Zeki Pakalın, *Son Sadrazamlar ve Başvekiller*, İstanbul, 1942, II, 403-477; *Türk Meşhurları*, s. 125-126; İ. Hakkı Uzunçarşılı, "İbrahim Edhem Paşa Ailesi ve Halil Edhem Eldem (1861-1938)", *Halil Eldem Hatıra Kitabı*, Ankara, 1948, II, 67-70; İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, VI, 88-90; *TA*, XIV, 330-331; *EI²*, III, 418-420; *TACTA*, I, 157, 188; Kuneralp, s. 82; *DİA*, X, 418-420; *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, I, 620-621.

299. NĀBĪ-ZĀDE NĀZIM (ölm. 1311/1893)

10 OCAK 2007

Tam adı Ahmed Nāzım'dır. 1279/1862'de İstanbul'da doğdu. Beşiktaş Askerī Rüşdiyesi'ni, Mühendishāne İdādisi'ni bitirdikten sonra 1301/1884'te topçu mülāzım-ı sāni olarak erkān-ı harb sınıfına yazıldı. Rumī 1303/1886'da buradan da mezun oldu. Bir süre Mekteb-i Harbiye'de riyaziye, istihkāmāt-ı āliye, topoğrafya dersleri verdi. 1307/1889'da kolağası oldu. Bir müddet askerlik mesleğiyle alakalı araştırmalar yapmak üzere Suriye'de kaldı. 1311/1893'te veremden öldü. Üsküdar'da Karacaahmed Mezarlığı'nda medfundur. Nābī-zāde Nāzım esas olarak edebiyatçılığı ile meşhurdur. Tanzimat sonrası olarak adlandırılan edebiyat ekolüyle Servet-i Fünun dönemi arasında ürün veren ve Ara Nesil adı verilen ekoldendir. Pek çok şiir, roman ve hikāye kaleme almıştır. Müellifin, *Ceride-i Havādis, Hazine-i Evrak, Mir'āt-ı Ālem, Rehber-i Fünun, Āfāk, Servet-i Fünun, Tercüman-ı Hakikat* gibi pek çok dergi ve gazetede, çeşitli konularda yazıları vardır. Mehmed Rüşdī ile beraber *Katre* adlı bir lügat hazırlamıştır. Matematikle alakalı eserinden daha önce bahsedildi (bkz. *OMLT*, s. 380-381). Konumuz ile alakalı olarak yazdığı eserleri şunlardır:

1. Hayvanāt-ı Vahşiyeden Bazıları Hakkında Malumāt-ı Muhtasara (T):
حيوانات وحشيه دن بعضلري حقنده معلومات مختصره

Hazine-i Evrak; sayı 35, 1297, s.555-556; sayı 37, 1297, s.585-586'de yayınlanan bir makaledir. Su aygırı, kanguru, jaguar, boz tilki gibi hayvanlardan bahseder.